

Høgskulen
på Vestlandet

På vei mot en god praksis for forskningsintegritet ?

Anne-Mette Somby, Fagansvarlig for forskningsetikk

Nettside: Hvl.no/forskningsetikk

Hvordan sikre beste praksis for forskningsintegritet

Organisasjonskultur, opplæring og systemer.

- Har institusjonene etablert kultur og system for å sikre forskningsintegritet?
- Hvilke roller har ledelse, administrasjon og vitenskapelig ansatte i arbeidet med forskningsintegritet?

Et tilbakeblikk på
tema fra
forskningsetisk forum

Forskningsetikk.no

Forskningsetisk forum 2012

Publisert: 29.10.2012

Veilederrollen, forskning på utsatte grupper, konfidensialitet og personvern og fusk i forskning var blant temaene da Forskningsetiske komiteer arrangerte sitt første Forskningsetiske forum.

Forskningsetisk forum 2019

Publisert: 13.08.2020

På årets forum presenterte UiB, De nasjonale forskningsetiske komiteene og HVL sluttrapporten fra prosjektet Research Integrity in Norway (RINO). Innleggene tok for seg sentrale funn i rapporten, knyttet til forekomsten av uredelige og diskutabile praksiser, holdninger om grensene mellom det akseptable og uakseptable, og opplæring og andre tiltak for å fremme forskningsintegritet. Fullt

«[K]onkurransen og press [var] også gjennomgående temaer i de kvalitative intervjuene og fokusgruppene. Press, konkurranse og tellekantsystem ble ofte nevnt som forklaringer på forekomsten av diskutabile praksiser, men også som et problem for kvalitet i forskning mer generelt.»

FORSKNINGSETISK FORUM 2023:

Veileders rolle i arbeidet med
forskningsetikk

Forskningsetikkloven 2017:

- Institusjonene skal sikre at forskningen skjer i henhold til **anerkjente forskningsetiske normer**.
- Institusjonen har ansvaret for **opplæring**, og at alle som utfører eller deltar i forskningen er kjent med anerkjente forskningsetiske normer.
- Institusjonen skal ha et **redelighetsutvalg** og skal behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer

Forebygging og etterlevelse av normer og lover

Kultur

“felles ideer, verdier, holdninger, regler, vaner og tradisjoner.”

Opplæring

- Obligatoriske emner i utdanningen
- Interne og eksterne kurs
- Veiledning
- Digitale ressurser

System og rutiner

Lov og forskrifter
Lovbestemt protokoll
Lovbestemt internkontroll
Forskningsetiske komiteer
Redelighetsutvalg
Interne retningslinjer

Hva skjer når vi mangler en felles kultur for forskningsintegritet?

- Normer og regler oppfattes som et hinder for akademisk frihet
- Normer og regler blir kun sett på som et ytre krav
- Systemer og rutiner er en sovepute for ledelsen
- «Fag» og målkrav er viktigere enn «byråkrati»

Forskerfellesskapet består individer med ulik forskererfaring, normsett og opplæring.

De forsiktige

- Detaljfokus
- Usikker på egen kompetanse
- Har bedre tid
- Viktig å gjøre alt riktig

Som rådgiver
er det viktig å
vite om
forskjellene

De risikovillige

- Tunnellsyn
- Dårlig tid
- Fokus på mål
- Fag viktigere enn byråkrati
- Har ikke tid å undersøke

**Riksrevisjonens funn :
Opplæringen svikter**

Dokument 1 (2021-2022, s. 6):

«Revisjonen viser at:

- forskningsinstitusjonene ikke har etablert systemer som legger til rette for at alle ansatte som arbeider med forskning, får tilstrekkelig opplæring

Veilederkurs i forskningsetikk ved HVL

Kompetansemål

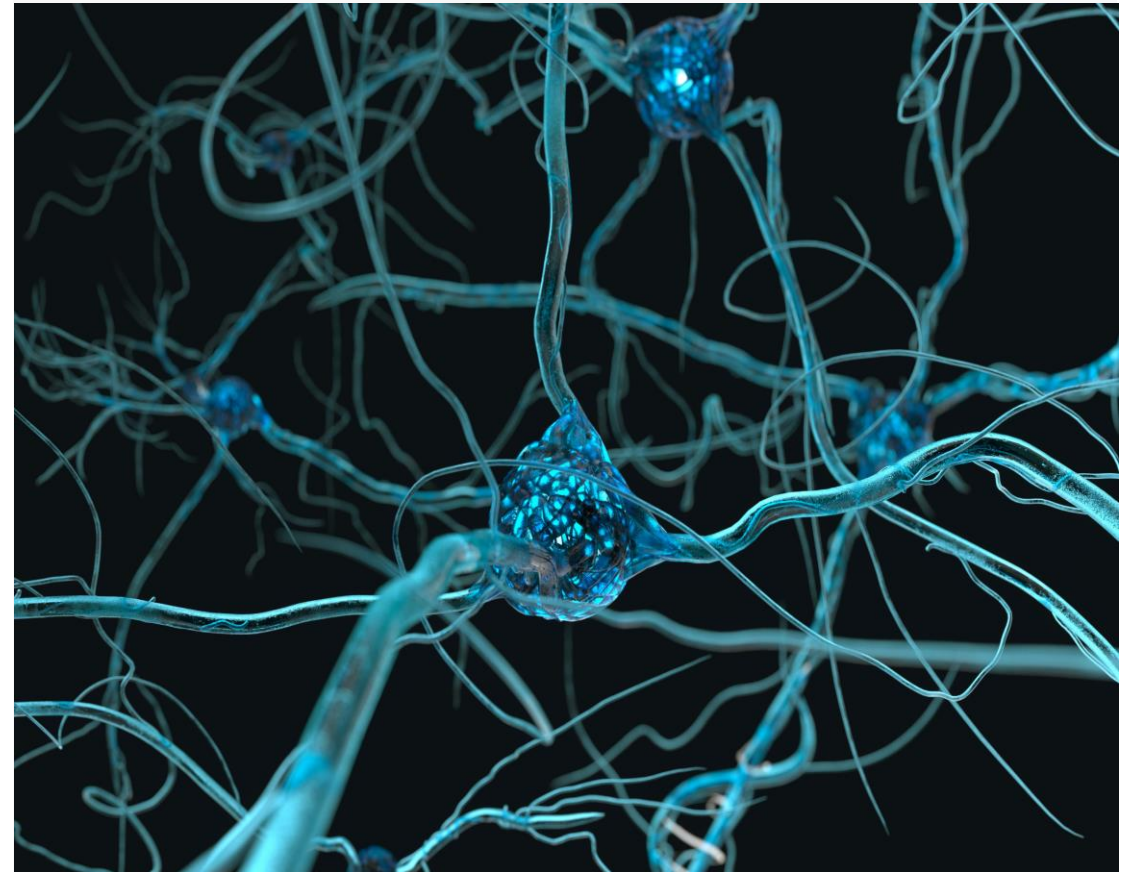
- Gjeldene retningslinjer, lover og regler
- Forskningsinfrastrukturen ved HVL
- Prosessen ved bruk av person og /eller helseopplysninger
- Anbefalinger for medforfatterskap
- Datahåndtering og åpen forskning

Omfang: 2 dager hybrid undervisning.

Workshop med egne case eller dilemma.

Etisk refleksjon og samtale.

Maks antall deltakere per kurs : 40

Forskningsetikk i phd utdanningene

Forskningsetikk bør være et obligatorisk emne i forskerutdanningen.

Bør introduseres så tidlig som mulig i utdanningen.

Bør settes i en vitenskapsteoretisk kontekst

Bør adressere konkrete forskningsetiske dilemma i eget prosjekt

Gruppearbeid, workshop, omvendt undervisning.

Må gi en innføring i lover og retningslinjer og samtidig fremme etisk refleksjon.

Åpent kurs i personvern (i planlegging)

Modulen har to synkrone forelesninger, seks asynkrone forelesninger og en heldagssamling. De seks asynkrone forelesningene har følgende tema:

Del 1: Hva er personopplysninger og når er data anonyme?

Del 2: Personvernspriinsippene

Del 3: Roller og ansvar

Del 4: Forhåndsvurdering

Del 5: Helseforskning

Del 6: Deling og utlevering av personopplysninger

Kurset avsluttes med en heldagssamling der deltakerne skal gi hverandre tilbakemelding på hverandres casebeskrivelser.

“Institusjonene er ansvarlige for at alle som utfører eller deltar i forskningen er kjent med forskningsetiske normer”

Repetisjoner

- Digitale asynkrone
- Mentorordning

Grunnopplæring

- I utdanningene
- Digitale asynkrone
- Nettressurser
- E-læring, kunnskapspill

Spesialiseringer

- Synkrone (workshop, forelesning)
- Mentorordning

System og rutiner ved HVL

- Redelighetsutvalg og Forskningsetiske komiteer
- Retningslinjer og system for internkontroll (personvern)
- Retningslinjer for behandling av forskningsetiske saker

Bør også ha retningslinjer og rutiner for:

- Kunstig intelligens
- Publiseringsetikk (Vancouver reglene)
- Konsekvenser av norm og lovbrudd

- Trenger vi insentiver?

Fra Riksrevisjonens rapport (dok 1
2021-2022)

«revisjonen viser at
forskningsinstitusjonene ikke har gode
nok systemer for å sikre at mulige
brudd på anerkjente forskningsetiske
normer blir **oppdaget, behandlet og
rapportert**»

Forskningsetiske saker og redelighetssaker

- **Forskningsetiske saker**
 - Saker som dreier seg om mindre alvorlige normbrudd eller «slurv»
- **Redelighetssaker**
 - Saker som faller innenfor forskningsetikklovens § 8
 - «Med vitenskapelig uredelighet menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning».

Behandling av forskningsetiske saker

- HVL hadde ikke retningslinjer under revisjonen i 2020, denne måtte vi lage.
- «Ingen» hadde erfaring med slike saker, og det har vært en bratt læringskurve.
- Habilitet og rolleavklaringer er viktig.
- Behov for mer kompetanse på saksbehandling, utredning og vurdering av slike saker.
- Forslag til retningslinjer fra de nasjonale forskningsetiske komiteene kommer i høst.

Forskningsetiske komiteer ved fakultetene

Behov for å **dokumentere** forskningsetisk godkjenning

Behov for en forskningsetisk forhåndsvurdering.

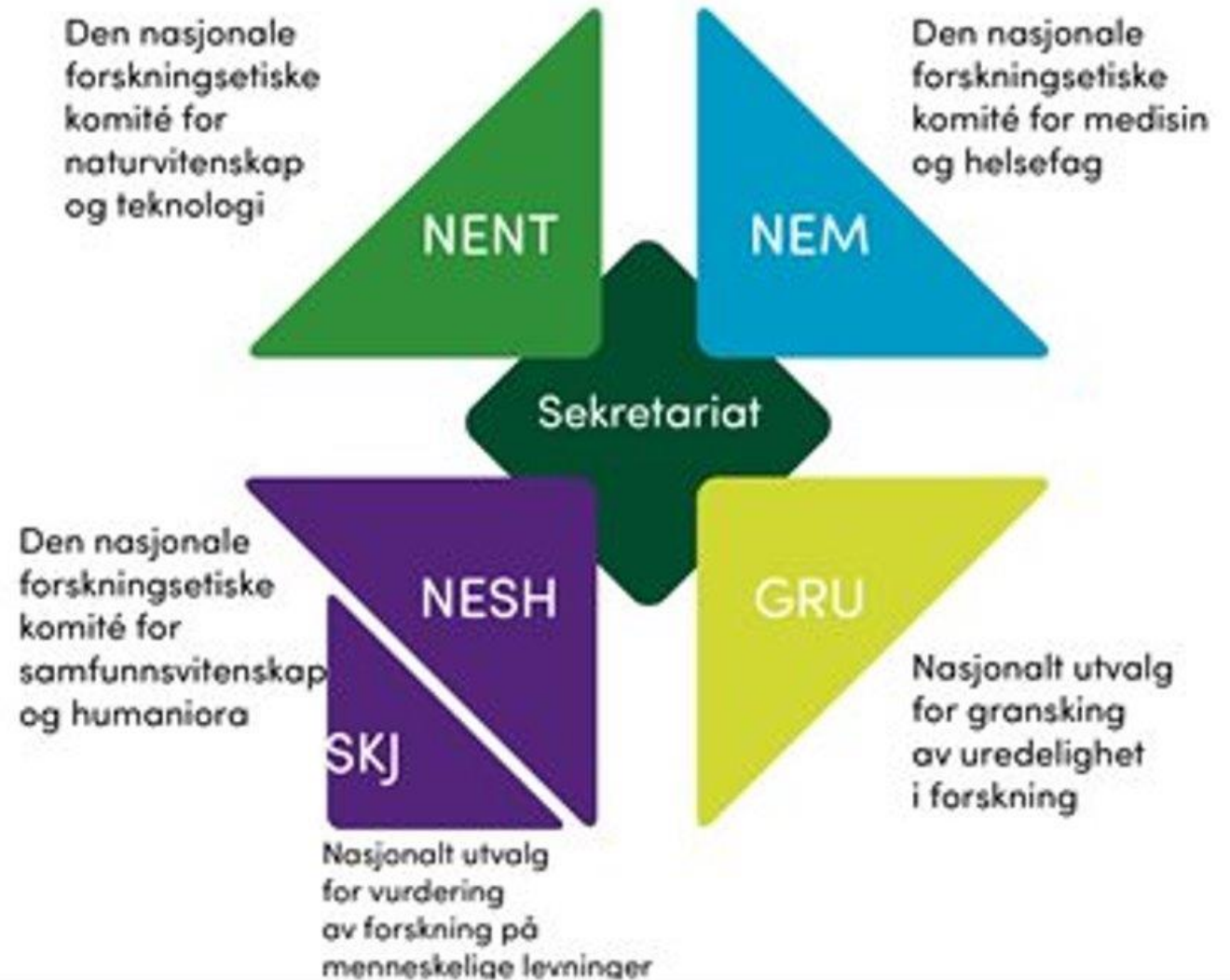
Søknaden utredes av en intern eller ekstern sakkyndig

Komiteen fatter vedtak:

- Om prosjektet kan gjennomføres i tråd med forskningsetiske normer
- Gi råd til prosjektleder om alternative framgangsmåter
- Dekan kan stoppe et prosjekt som er uforsvarlig eller ulovlig

De nasjonale forskningsetiske komiteene

- Vi bruker ressursene til de nasjonale forskningsetiske komiteene til å utvikle kurs
- Vi innhenter råd fra sekretariatene om organisering av arbeidet med forskningsetikk
- Vi har hatt kontakt med Granskingsutvalget for å få råd i saker om mulige brudd på forskningsetiske retningslinjer.
- Vi deltar på forskningsetisk forum

Helseforskning forhåndsvurderes av REK

- Vurderer om prosjekter oppfyller helseforskningslovens krav og respekterer allmenne forskningsetiske prinsipper.
- Institusjonen må likevel ha en rutine for å følge opp om prosjektleder etterlever REK sitt vedtak.

Hvordan sikre beste praksis for forskningsintegritet

1) Vi må fremme en forskningskultur som avstand fra norm- og lovbrudd på samme måte som toppidretten tar avstand fra doping.

2) Det er behov for gode interne systemer som kontrollerer at forskningen gjennomføres i henhold til lov og retningslinjer, og sanksjoner som virker.

